

СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ У ВИКЛАДАННІ РАДІОЛОГІЇ

Васько Л.М., Почерняєва В.Ф., Нестуля К.І., Дудник Т.А., Шаталін Б.О.,
Удальцова-Гродзинська К.О.

Українська медична стоматологічна академія

Визначено теоретико-методологічні основи викладання радіології, принципи і форми організації педагогічного процесу. Представлено дидактичні й інноваційні методи навчання студентів, а також вимоги до педагогічної діяльності викладача закладу вищої медичної освіти.

Ключові слова: радіологія, методологія, педагогічний контроль, самоосвіта.

The theoretical and methodological bases of teaching radiology, principles and forms of organization of pedagogical process are defined. Didactic and innovative methods of teaching students are presented, as well as requirements for pedagogical activity of a teacher of a higher medical educational institution.

Keywords: radiology, methodology, pedagogical control, self-education.

У сучасній системі вищої професійної медичної освіти постала нагальна потреба підготовки молодих фахівців із високим рівнем теоретичної підготовки з радіології, здатних швидко й ефективно реагувати на сучасні досягнення медичної науки і техніки. Таких, що володіють широким спектром клінічного мислення і навичками оцінки різних ситуацій, які вимагають вибору, призначення і проведення променевого обстеження хворих, у тому числі при невідкладних станах. Таких, що готові впроваджувати нові технології, методи і методики променевої діагностики в практичну охорону здоров'я.

У наш час ведеться інтенсивний пошук і впровадження нових форм і методів навчання студентів. Тому серед завдань, які має ставити перед собою сучасний викладач, основні такі: проведення навчання в інтерактивному режимі; підвищення інтересу студентів до дисципліни, що вивчається, зокрема радіології; наближення навчального процесу до практики повсякденного життя – формування навичок комунікації, адаптація до швидкоплинних умов життя, соціалізація, підвищення психологічної стресостійкості, навчання навичок урегулювання конфліктів.

У зв'язку з цим навчальний процес у ЗВО передбачає поетапне і послідовне засвоєння кожним студентом знань на теоретичному і практичному рівнях з обов'язковою реалізацією таких функцій як формування особи і, звісно ж, розвиток інтелектуальних здібностей, що визначають індивідуальний спосіб мислення, сприяють само-розвитку особи [3].

Відомо, що формування професійного мислення має відбуватися на основі теоретичного типу мислення як вищого ступеня пізнання. Особливість лікарського мислення полягає в тому, що воно функціонує в екстремальних ситуаціях, в умовах дефіциту часу, уміння швидко виділити істотне в аналізі складного лікувально-діагностичного процесу й ухвалити єдине правильне рішення.

Велике значення цьому приділяємо на практичних заняттях. Вони допомагають студентові чітко визначити діагностичні можливості методів променевої діагностики, показання і протипоказання до них, ступінь розвитку технологічних засобів у сучасній радіології. На практичних заняттях студенти отримують індивідуальні завдання, які містять зображення різних органів без проявів патологічних процесів, отриманих променевими методами дослідження [1; 3].

На кожному занятті всі променеві методи дослідження розглядаються комплексно, приділяється увага послідовному і поєднаному їх використанню. Діагностика захворювань, на моделі яких розглядається семіотика на практичному занятті, базується на синдромному принципі з використанням основних променевих ознак. Діагностична інформація наводиться в мінімальній обсязі, що необхідний лікарю загальної практики для вибору методу дослідження і правильної інтерпретації отриманих даних.

Вивчення променевої діагностики починається з будови апаратів, основ і принципів отримання зображень, їхніх діагностичних можливостей, застосування основних радіофармацевтичних препаратів і контрастних речовин при кожному з променевих методів і методик дослідження, їхнього клінічного значення. Вивчення цих питань складає перший етап робочої навчальної програми, для чого відведено певну кількість лекцій і практичних занять. Другий етап передбачає глибше вивчення застосування різних променевих методів для діагностики захворювань різних органів і систем, їхньої семіотики, діагностичного алгоритму, який дозволяє швидше орієнтуватись у застосуванні необхідних променевих методів дослідження [1; 3].

У процесі навчання велике значення має самостійна робота студентів із навчальним матеріалом, але з певним контролем і допомогою викладачів. Вони відповідальні за розвиток навичок самостійної роботи студентів, за стимулювання професійного їх зростання, виховання творчої активності й ініціативи. Це припускає орієнтацію на активні методи отримання знань, розвиток творчих здібностей студентів, перехід від потокового до індивідуалізованого навчання з урахуванням потреб і можливостей особи [1; 4; 5].

Велике значення має забезпечення єдності навчального процесу і наукових досліджень, що охоплює організацію навчально-дослідницької роботи студентів як невід'ємної частини освітнього процесу, виконання індивідуальних завдань з елементами досліджень; участь у модернізації навчально-технічної бази академії, методичному забезпеченні навчального процесу; залучення студентів до науково-дослідної роботи, що виконується в академії, орієнтацію найбільш успішних випускників на продовження навчання в аспірантурі; інтеграцію навчального і наукового процесів, широку участь студентів у науково-дослідних роботах. Це найважливіший вид самостійної роботи студентів, який потрібно всіляко розвивати.

Студент закладу вищої освіти має не тільки засвоювати знання з предметів програми, оволодівати вміннями і навичками використання цих знань, методами дослідницької роботи, а й уміти самостійно засвоювати нову наукову інформацію. Самоосвіта дає студенту безперервність і систематичність роботи з опанування практичних навичок; дозволяє максимально врахувати індивідуальні потреби в необхідній інформації та особливості її сприйняття і запам'ятовування. Самоосвіта не відволікає від щоденного засвоєння знань на практичних заняттях і не

порушує процесу навчання за спеціальністю, формує в студента навички самоорганізації [2; 5].

Педагогічний контроль – це одна з основних форм організації навчального процесу, оскільки дозволяє перевіряти результати навчально-пізнавальної діяльності студентів, педагогічної майстерності викладача і якості створеної навчальної системи. Упроваджені в наш час інтенсивні методи навчання неминуче ведуть до нового пошуку підвищення якості й ефективності педагогічного контролю. При цьому форми контролю залишаються практично незмінними [2;4].

Провідна мета контролю полягає у виявленні досягнень, успіхів студентів, у пошуку шляхів удосконалення, поглиблення знань, умінь. Ця мета пов'язана з визначенням якості засвоєння студентами навчального матеріалу – рівня оволодіння комунікаціями, передбаченими програмою з предмета. Контроль виконує такі функції: контрольну, навчальну, діагностичну, прогностичну, розвивальну, орієнтувальну, виховну.

У закладах вищої освіти основні методи контролю знань студентів – це усна відповідь, письмова і практична перевірка, тестовий контроль.

Викладач, який прагне навчити своїх студентів відповідати вищевикладеним вимогам, обов'язково використовує на своїх заняттях усілякі види і методи контролю, що розвиває певні навички і вміння студентів: уміння триматися перед аудиторією, ставити грамотно запитання, робити узагальнюючі висновки, уміння зосередитися і працювати самостійно.

Використання системи оцінки знань у поєднанні з правильно підібраним, грамотним контролем навчальної діяльності дозволить перейти на якісно новий рівень навчання в ЗВО.

Роль особи викладача в освіті завжди була визначальною. Науково-практичний і життєвий досвід викладача, який використовується в професійній діяльності, – це суттєва складова частина освітнього процесу [2-4].

Крім того, необхідне створення постійно діючої системи підготовки підвищення кваліфікації викладацьких кадрів для вищої школи, а також умов і можливостей для проведення більшістю викладачів дослідницьких робіт у актуальних галузях науки і техніки.

Велике значення мають безперервне підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу, збільшення частки викладачів із науковими ступенями; підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації для посилення омолодження професорсько-викладацького складу через аспірантуру; безперервне підвищення кваліфікації викладачів, зокрема в галузі нових інформаційних технологій, нових променевих методів і методик; створення системи моральної, матеріальної й організаційної підтримки молодих спеціалістів; організація на базі академії постійно діючих семінарів з підвищення кваліфікації викладачів із проблем освіти й інформаційних технологій у навчальному процесі. До підвищення кваліфікації можна зарахувати і досить активну участь наших викладачів у науково-методичних конференціях, у тому числі з доповідями.

Специфікою кафедри онкології, радіології та радіаційної медицини є те, що в оптимальному варіанті вона має бути представлена онкологами і спеціалістами вузьких радіологічних фахів: рентгенологами, променевими терапевтами, спеціалістами з ядерної медицини, комп'ютерної томографії, магнітно-резонансної томографії, радіонуклідної діагностики, ультразвукової діагностики. Тому для підвищення якості роботи кафедри значна частина викладачів має первинну спеціалізацію і кваліфікаційні категорії з кількох указаних фахів [1; 3].

Отже, основне завдання якісно нової освітньої системи зводиться до досягнення стійкого інтересу студентів до предмета, що вивчається, до самоосвіти ще з перших курсів навчання, а також залучення до наукових пошуків. А самостійна робота студентів і кваліфікований педагогічний контроль за повноцінного використання матеріально-технічного арсеналу кафедри підвищує інтерес студентів до предмета, допомагає успішнішому засвоєнню навчального матеріалу, сприяє підвищенню якості знань, а отже, – формуванню необхідних професійних компетенцій. Разом із тим, розвинене професійне мислення дозволить майбутньому лікареві правильно зрозуміти процес розвитку патології й творчо підійти до тактики діагностичного процесу.

Список використаної літератури

1. Компетентнісний підхід – контроль якості освіти / Жукова Т.О., Васько Л.М., Почерняєва В.Ф. [та ін.] // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю. – Полтава: Ред-вид. відділ ВДНЗУ «УМСА», 2018. – С. 94-95.
2. Максименко С.Д. Педагогіка вищої медичної освіти: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / С.Д. Максименко, М.М. Філоненко. – К., 2014. – 321 с.
3. Почерняєва В.Ф. Нові інформаційні технології в забезпеченні якості медичної освіти / В.Ф. Почерняєва, Л.М. Васько, Т.О. Жукова // Інноваційні інформаційні технології у вищій медичній освіті : матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю. – Полтава: Ред-вид. відділ ВДНЗУ «УМСА», 2012. – С. 146-148.
4. Програма розвитку вищої медичної освіти до 2015 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_201012227_p.html
5. Самоосвіта студента як фактор підготовки спеціаліста в сучасних умовах /А.І. Сидорова, С.А. Павленко, О.В. Павленкова [та ін.]// Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю. – Полтава: Ред-вид. відділ ВДНЗУ «УМСА», 2016. – С. 6-7.